

ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Костенко В. Г., Костенко Г. В.

*Полтавський державний медичний університет
Комунальне підприємство «Обласний заклад з надання психіатричної
допомоги Полтавської обласної ради»
viktoriiakostenko@ukr.net., heorhiykostenko@gmail.com*

Сучасна система вищої медичної освіти функціонує в умовах глибоких соціокультурних змін, викликаних, зокрема, війною в Україні, що зумовлює необхідність посилення не лише професійної, але й психологічної підготовки студентів. Одним із ключових ресурсів адаптації та емоційного відновлення особистості виступає психологічна стійкість, яка визначається як здатність людини зберігати ефективність діяльності та самоконтроль у стресових обставинах [1-4]. У цьому контексті викладання іноземної мови майбутнім фахівцям у сфері охорони здоров'я набуває нових змістових акцентів, зокрема через інтеграцію психолінгвістичних ресурсів у навчальний процес. Мова як засіб комунікації, рефлексії й самоусвідомлення може бути не лише навчальним інструментом, але й засобом внутрішньої підтримки, емоційної регуляції, формування стресостійкості.

Майбутні медики навчаються у високо стресовому середовищі: академічне навантаження, емоційна залученість у клінічну практику, вплив війни, волонтерська діяльність – усе це формує підвищений рівень тривожності, емоційного виснаження та нестабільності. Згідно з дослідженнями, психологічна стійкість (resilience) є одним із ключових чинників добробуту медичних працівників та студентів, що здобувають відповідну освіту [2, 3]. Вона включає адаптивність до змін, емоційне саморегулювання, збереження внутрішнього контролю, розвиток позитивного мислення. Важливим завданням викладачів у цих умовах є не лише навчати академічним знанням, а й сприяти формуванню особистісних ресурсів, зокрема через гуманістично орієнтований підхід до навчання. Педагогічні практики мають інтегрувати в освітній процес елементи, що підтримують емоційний стан здобувачів освіти, особливо через дисципліни, пов'язані з комунікацією, серед яких провідне місце посідає іноземна мова.

Метою цієї роботи є окреслення потенціалу психолінгвістичних засобів у формуванні психологічної стійкості студентів-медиків, а також практичних підходів до їх використання у курсі іноземної мови.

У роботі застосовано якісний метод теоретичного аналізу, спрямований на систематизацію та осмислення сучасних підходів до використання психолінгвістичних ресурсів у навчанні іноземної мови

студентів медичних закладів вищої освіти. Джерельною базою дослідження стали наукові публікації українських та зарубіжних авторів, присвячені питанням психологічної стійкості, психолінгвістики, а також методики викладання іноземних мов у контексті підвищеного стресу та кризових ситуацій. До аналізу були залучені праці у сфері психології освіти та стійкості особистості, дослідження з мотиваційної та когнітивної психолінгвістики, зокрема [6, 9, 11], а також проаналізовані приклади з власної педагогічної практики, що відображають можливості впровадження ресурсних мовних практик у навчальний процес. Методологічну основу статті становить інтердисциплінарний підхід, що поєднує положення психолінгвістики, педагогіки, когнітивної психології та методики викладання іноземних мов. У процесі викладу акцент зроблений на аналітичному переосмисленні теоретичних джерел та їх адаптації до умов освітньої реальності воєнного часу.

Іноземна мова в медичному університеті традиційно викладається як прикладна, професійно-орієнтована дисципліна, що має на меті формування іншомовної комунікативної компетентності у сфері фахової діяльності. Проте в умовах сучасних соціальних і психоемоційних викликів іноземна мова набуває нового функціонального значення: вона може слугувати інструментом внутрішньої стабілізації, засобом розвитку психологічної стійкості й емоційної саморегуляції. У цьому контексті доцільним є розгляд іноземної мови не лише як академічної дисципліни, але і як простору емоційної взаємодії, де створюються умови для зниження рівня стресу, розвитку емпатії, формування стратегій самопідтримки та позитивної рефлексії. Відповідно, актуальним є впровадження у зміст та форму організації навчального процесу елементів психолінгвістичного ресурсу, що мають потенціал впливу на психоемоційний стан студентів. Психолінгвістика як міждисциплінарна наука вивчає взаємозв'язок між мовленням і психічними процесами, зокрема те, як мова не лише відображає, але й формує мислення, емоції та поведінкові реакції особистості [2, 7, 10]. В освітньому контексті психолінгвістичні ресурси розглядаються як такі мовні засоби, які активізують внутрішні механізми адаптації, емоційного відновлення, підвищення самооцінки та мотиваційної стійкості. До найбільш ефективних психолінгвістичних практик, які можуть бути інтегровані у процес навчання іноземної мови студентів медичних спеціальностей, належать позитивні афірмації, які діють як мовні акти самопідтримки, посилюючи відчуття контролю й внутрішньої стабільності; аутонаратив, тобто усвідомлена мовна рефлексія про себе засобами іноземної мови, яка сприяє формуванню цілісної Я-концепції; емпатійне слухання в межах рольових діалогів і симуляцій, що дозволяє не лише вдосконалювати мовленнєві навички,

але й розвивати емоційну чутливість; інтерналізація позитивної лексики, пов'язаної з концептами надії, турботи, сили, вдячності (наприклад: *resilience, support, healing, calmness, trust*), яка формує у студентів внутрішній ресурсний лексикон [2, 8].

Починаючи з вересня 2022 року, описані вище психолінгвістичні практики були впроваджені у курсах англійської мови та англійської мови (за професійним спрямуванням) для студентів I та II курсів ОПІ «Медицина» та «Стоматологія» з метою зниження тривожності, стабілізації емоційного стану та підвищення мотиваційної залученості в умовах воєнного стану. Йдеться передусім про регулярне використання мовних афірмацій, майндфулнес-вправ, рольових ігор з емпатійною складовою, а також роботу з емоційно-резонансними текстами.

Результати внутрішнього моніторингу, який охопив 87 студентів, засвідчили виражений позитивний ефект упроваджених практик. Так, студенти відзначали зниження рівня емоційної напруги на початку занять за суб'єктивними оцінками приблизно на 37% (на основі відповідей у формі щотижневого опитування); зменшилася кількість пропущених занять без поважних причин – на 19% у порівнянні з попереднім навчальним роком; зросла активність участі у комунікативних видах діяльності (діалогах, рольових іграх) на близько 39% (за спостереженнями викладачів і самооцінками студентів); підвищилася мовна гнучкість у висловленні емоцій і співпереживання – за даними лінгвістичного аналізу усних відповідей і письмових рефлексивних завдань.

Особливо ефективною виявилася комбінація коротких афірмацій у теперішньому часі з дихальними вправами на початку заняття. З лінгво-прагматичного погляду, ці афірмації функціонують як мовленнєві акти самонаправленого впливу, мають високу ілокутивну силу та сприяють формуванню позитивних установок, зменшенню напруги й емоційної розсіяності, а також покращенню загальної атмосфери на заняттях.

Рольові ігри з емпатійним компонентом не лише уможливають активацію фахової лексики, удосконалення мовленнєвих навичок, але й сприяють розвитку емпатії, здатності до підтримки, навичок адаптивної комунікації. Наприклад, сценарії на тему «*Comforting a patient*» або «*Explaining bad news in a kind way*» стимулюють студентів до використання мовленнєвих стратегій, спрямованих на гуманістичну взаємодію, що є ключовими для фахівців у сфері охорони здоров'я.

Робота з автентичними текстами та практики візуалізації, зокрема опис безпечного місця, ідеального робочого місця, тощо також отримали високу оцінку з боку студентів як емоційно ресурсні.

Таким чином, психолінгвістичні ресурси, інтегровані в навчальний процес, слугують ефективним інструментом підтримки

психологічної стійкості здобувачів медичних закладів освіти. Іноземна мова у цьому плані виступає не лише засобом професійної підготовки, а й мовною терапією, внутрішнім ресурсним кодом, який допомагає студенту зберігати рівновагу, формувати впевненість, відновлювати емоційний баланс.

Упровадження таких практик сприяє розвитку емпатії, емоційного інтелекту, гнучкості та рефлексивності – властивостей, які є надзвичайно важливими для майбутнього лікаря в сучасному мінливому світі. Враховуючи ефективність психолінгвістичних практик, доцільно розробляти та впроваджувати спеціальні модулі ресурсно-орієнтованого лінгвотренінгу у курсах іноземних мов для студентів медичних ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басенко О. М. Психосоціальні передумови розвитку життєстійкості у підлітків в умовах воєнного конфлікту. *Український психологічний журнал*. 2019. № 2 (12). С. 27–48.
2. Готич В. О. Resiliens, hardiness, психологічна стійкість, життєстійкість: порівняльний аналіз понять у соціально-психологічних дослідженнях. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Психологія, 34 (73) № 3. 2023. С. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.3/02>
3. Зошій І. В. Психологічна стійкість особистості в екстремальних умовах життєдіяльності. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. Педагогіка і психологія. 2024. № 2 (4). С. 104–108.
4. Психологія стресостійкості студентської молоді / За заг. ред. В. Шмаргуна. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2018. 198 с.
5. Crawford E., Wright M.O., Masten A. Resilience and spirituality in youth. *The handbook of spiritual development in childhood and adolescence*. 2005. P. 355–370.
6. Dörnyei Z. *The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition* (1st ed.). Routledge. 2005. 282 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781410613349>
7. Fernandez E. M., Smith Cairns H. *Fundamentals of Psycholinguistics*. John Wiley & Sons. 2010. 336 p.
8. Hjemdal O., Vogel P. A., Solem S., Hagen K., Stiles T. C. The relationship between resilience and levels of anxiety, depression, and obsessive-compulsive symptoms in adolescents. *Clinical Psychology & Psychotherapy*. 2001. №18. P. 314–321.
9. Oxford R.L. *Teaching and Researching Language Learning Strategies: Self-Regulation in Context, Second Edition* (1st ed.). Routledge. 2016. 370 p.
10. Schwanenflugel P.J. *The Psychology of Word Meanings* (1st ed.). Psychology Press. 1991. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203772119>
11. Shymko V. Psycholinguistic Profiling as a Scientific Field: Theoretical Foundations and Interdisciplinary Methodology. *Psycholinguistics*. 2025. 37(1). P. 177–199. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2025-37-1-177-199>